

5.oktober.2010

KULTURNETT.NO

- [Om](#)
- [Ris og ros](#)
- [Større skrift](#)
- [Utskriftsvennlig versjon](#)
- [English](#)

SØK

- [Kulturnyheter](#)
- [Kulturkalender](#)
- [Kultur på kart](#)
- [Tema](#)
- [Institusjoner og kulturminner](#)
- [Kunstnere og artister](#)
- [Nettutstillinger](#)
- [Samlinger](#)
- [Kunstverk](#)
- [Artikler](#)

Publiseringsdato: 21.06.2001

Vasulka - Audio-visuelle fikseringer

Artikkel laget av [Per Platou](#)

Steina Vasulka (f. 1940, Reykjavik) og Woody Vasulka (f. 1937, Brno) er for levende legender å regne gjennom sitt pionéarbeid innenfor video-, media-, og maskinkunst. De har gjennom sitt kunstneriske virke siden midten av 60-tallet, sammen og hver for seg, vært med på å skape det kunsthistoriske grunnlaget for sjangeren eksperimentell videokunst, og dermed også det meste av det vi idag plasserer i kategorien elektronisk basert billedkunst. I 1971 startet Vasulkaene og Andreas Mannik The Kitchen i New York, en av de første scenene som konsentrerte virksomheten omkring alternative visninger av mediakunst. Vasulkaene har stilt ut, undervist og presentert seg på en lang rekke store museer, gallerier og festivaler over hele verden, og fra 14.-19. juni er paret invitert til Kortfilmfestivalen i Grimstad der de vil presentere sitt kunstnerskap.

Av Per Platou/Kunstnett Norge

Det synes dypt urettferdig å skulle gi en fyldestgjørende innføring i livet og virket til Steina og Woody Vasulka over noen skarve spalter i BilledKUNST. Selv om paret er relativt ukjente blant dagens generasjon av kunstnere har vi å gjøre med folk som i snart 40 år har vært motorer i alt det vi forbinder med video- og elektronisk kunst. Men la oss gjøre et forsøk:

Steina har spilt fiolin siden 6-års alderen, og hadde lenge en svært lovende karriere som konsertfiolinist. Hun ble ansatt i Symfoniorkesteret i Reykjavik i 1964, men gikk fort lei av å leve i en verden av «svarte dresser og dårlige honorare», som hun uttrykker det. Hun flyttet til Praha der hun møtte Woody, som hadde studert metallteknologi og hydraulisk mekanikk i Brno, Slovakia, før han flyttet til Praha for å studere film. I 1965 flyttet paret til New York. Woody arbeidet som filmklipper og designer for multiskjerm-produksjoner, og begynte snart å eksperimentere med elektronisk lyd, stroboskopisk lyd og video.

Portapak-bevegelsen

Den første masseproduserte portable videoopptakeren var en Sony Portapak, som ble gnisten som satte igang videobevegelsen i NY på siste halvdel av 60-tallet. Ryktene sier at det var Nam June Paik som kjøpte den aller første i 1965; han plukket den opp fra en cargobåt som nettopp hadde lagt til kai, kjørte gjennom byen i taxi mens han filmet biler, gater, bygninger og mennesker (blant annet Pave Paul VI, som var på besøk den dagen), og viste de uredigerte bildene samme kveld på Café a Go Go.

Inspirert av Marshall McLuhans mantra «the medium is the message» (1964) kom det en hel generasjon av videomakere som ønsket å kommunisere gjennom alternativ bruk av den nye teknologien. Paik, Vasulka og andre fant et vell av motiver både i og utenfor den alternative kunstscenen. Woody jobbet blant andre med navn som Jimi Hendrix, Jethro Tull, Andy Warhols dragqueens, Don Cherry og Miles Davis. Han var også den første som visualiserte flere av Jimi Hendrix sine feedbackeksperimenter og John Coltranes «sheets of sound». Woody forklarer:

- Folk har mange forskjellige motiver for å befatte seg med videomediet. I mitt tilfelle hadde jeg arbeidet så lenge innenfor medier jeg ikke kunne bruke til noe, for eksempel film. Når jeg oppdaget videofeedback for første gang, visste jeg at jeg hadde sett lyset. Det hadde ikke noe å gjøre med noenting, jeg opplevde bare en slags uendelig energi. Man kan kanskje kalle det en slags religiøs tilbedelse av elektrisiteten.

The Kitchen

The Kitchen var den første institusjonen som fokuserte på multidisiplinære arbeider. Stedet ble et helt unikt møtested, et «live audience test-lab» for New Yorks nye generasjon av kunstnere. Opp gjennom årene har stedet fostret personligheter som Philip Glass, Peter Greenaway, Laurie Anderson, Bill Jones, Steve Reich, David Byrne og The Talking Heads, Meredith Monk, Brian Eno, Robert Mapplethorpe, Cindy Sherman med flere.

- I 1971 tok video all vår tid, og fylte vårt loft på 14th street til randen. Vi etablerte The Kitchen for å bote på dette. Over natten ble vi en del av et stort nettverk som strakte seg fra Europa til Japan og Canada. Selvfølgelig hadde ikke dette noen betydning for vårt daglige arbeid med å skape videokunst; det var det en liten gjeng av entusiaster og visjonære teknofreaks som gjorde. Det var snakk om en liten undergrunnsbevegelse, i bokstavelig forstand, som hadde ryddet seg nok kunstnerisk frihet til å kunne eksperimentere med «low budget»-formater. Dette skjedde samtidig med at et dominant arketypisk videobilde skapt gjennom den utbredte bruken av hallusinogener oppsto. En hel generasjon av kunstnere ivret for å bruke denne nye teknologien, og sist men ikke minst, dette var noe publikum ønsket å se!

Lyd = video

Både Woody og Steina jobber primært med bearbeidelsen av lyd og bilde som rene, likestilte elektroniske signaler. Svært mange videokunstnere har bakgrunn fra arbeid med lyd, og de første videosynthesizerene var inspirert av den elektroniske arkitekturen som fantes i musikkinstrumenter på den tida, for eksempel i synthene til Bob Moog.

- Hva jeg forsøker å gjøre som maskinist er å integrere alle kulturelle kodesystemer; tekst, lyd, kamerautsnitt, bevegelse, koreografiske mønstre, interaktive strategier osv. Arbeidet mitt dreier seg om abstrakte overføringer mellom forskjellige kodesystemer. Men jeg har ingen løsnings- eller produktorientert tilnærming til stoffet jeg jobber med. Det er nærheten til materialet i en kunstnerisk sammenheng jeg er interessert i. Alt jeg har gjort opp gjennom årene har blitt kalt for «kunst», det vet jeg ikke om er sant eller ikke. Likevel liker jeg det asylet som kunsten tilbyr, faktisk er det det eneste jeg er interessert i.

Vasulka-arkivene

Ingen har vært mer utholdende og systematiske i sitt arbeid med å definere og forstå videomediet enn Vasulkaene. Paret flyttet til Santa Fé, New Mexico tidlig på 80-tallet, der de fremdeles er sentrale i driften av [Art & Science Laboratory](#). Ved siden av å være et framtreddende forsknings- og ressurscenter for alle typer kunst som forholder seg til elektroniske formater, inneholder senteret også Vasulka-arkivene, som består av mer enn 25.000 sider med innskannede dokumenter relatert til historien rundt

video og elektronisk kunst. Disse inkluderer artikler, essays, intervjuer, anmeldelser, plakater, fotografier og videostills, kretskortskjemaer og diagrammer, konsertprogrammer, budsjetter, søknader, avslagsbrev og generell korrespondanse. Etterhvert vil også mer enn 1000 timer med video legges ut til nedlasting på nettet. På grunnlag av dette arbeidet og sine kunstneriske førstehåndserfaringer fra det tidlige 60-tallet ble paret invitert av ARS Electronicas daværende kunstneriske leder, Peter Weibel (f. 1944), til å lage en stor retrospektiv utstilling over den elektroniske kunstens tidlige pionérperiode, eller «Eigenwelt der Apparate-Welt» i 1992.

- Det har aldri eksistert noen intellektuell bevegelse rundt videokunsten. Tidlige protagonister som Nam June Paik og Frank Gillette har gitt det en viss legitimitet i kunstmarkedet, men ingen har befattet seg med formelle betraktninger om mediet. Min egen interesse lå i å konfrontere filmens syntaks med det nye videobildet, noe som aldri ble adressert av video-bevegelsen på syttitallet. Og innenfor mediakunst generelt har diskusjonene sjelden eller aldri beveget seg utover det overfladiske nivået. Men jeg kan ikke fordra mystifiseringen, kvasi-intellektualiseringen og kategoriseringen av såkalte «nye media» på 90-tallet, som om video, elektronikk og datamaskiner skulle ha en innebygd dypere mening løst fra sin samtid. For meg er dette helt likestilt med alle andre kunst- og kulturuttrykk, der det først og fremst handler om å slippe seg løs, å leke med og dermed fordype seg i materialet.

Gud og maskinene

Selv om paret alltid har samarbeidet tett, har de siden 1975 også produsert en rekke individuelle arbeider. Steina er den klassiske kunstneren som elsker å filme og siden finne måter å presentere/framføre disse opptakene på ved hjelp av forskjellige former for elektroniske hjelpemidler. Hennes videofiolin Violin Power fra 1991 er viden kjent, og hun var også kunstnerisk leder for STEIM (Studio for Electro-Instrumental Music) i Amsterdam i 1996 der hun blant annet initierte utviklingen av softwareprogrammet Image/ine, som manipulerer sanntids videosignaler via Midi. Woody på sin side har alltid vært den systematisk anlagte forskeren på evig jakt etter de bakenforliggende algoritmiske strukturene i ethvert mediaformat. Hans videoeksperimenter er ofte metodiske, didaktiske arbeider som dekonstruerer videobildets elektroniske elementer, for så å konstruere en syntaks ut fra disse elementene. I et av hans mest anerkjente arbeider, «Art of Memory», blir videobildet en monumental og teatralisk konstruksjon av minner og traumaer knyttet til krig, død og ødeleggelse, en metaforisk og tragisk fortelling om hvordan bilder av historien er med på utslettelsen av den samme historien. De siste årene har Woody jobbet med kjernefysisk skrapavfall fra USAs militære forskningslaboratorium i Alamos-ørkenen, som han har rekonstruert til en serie tunge, surrealistiske militærmaskiner han har kalt «The Brotherhood».

Mot slutten av Binary Lives, Peter Kirbys dokumentar fra 1997 om Steina og Woody, insisterer hver av dem på at deres kunstneriske karrierer på samme tid er fullt av motsetninger til hverandre, men også uløselig knyttet sammen. Når Woody sier at han har forlatt den fenomenologiske verden til fordel for en kybernetisk verden, legger han til at - «Det er alltid bra når Steina kommer hjem med bilder fra en verden som jeg ikke lenger er en del av». Steina rister på hodet; det å skape et bilde for henne betyr å oppsøke stedet der bildet oppstår; en vulkan på Island, smedens verksted, en ørken. - «På denne måten kan jeg forikre meg om at det er mine egne bilder jeg får med meg hjem», sier hun. Woody svarer at bildene slett ikke er hennes egne, men laget av Gud, av naturen, av den verden av kjøtt og blod som hun beveger seg i. - «For min egen del er det dette jeg søker å kontrastere ved å benytte meg av maskingenererte bilder, fordi dette utfordrer Gud; gjennom elektroniske maskiner har mennesket for første gang fått muligheten til å skape bilder som ikke naturen har laget først».

Bilde: Woody Vasulka: Art of Memory, 1987 (videostill)

Bilde og sitater er hentet fra Vasulka-Arkivene.

Tags: [Elektronisk kunst](#)

Person(er) med tilknytning til Vasulka - Audio-visuelle fikseringer :

[Per Platou](#) (Bildekunstner)

Artikkel er skrevet av

[Per Platou](#)

Se hjemmeside. [Les mer om Per Platou](#)

8 Andre artikler av

[Per Platou](#)

[digi! \(1/99\)](#) (06.09.1999)

Elektronisk kunst holder ikke lenger som tematisk overbygning for utstillinger med elektronisk kunst.

[digi! \(2/99\)](#) (07.09.1999)

Sorry - det norske kunstlivet er en eneste stor skamlett hva gjelder tilstedeværelse, bevissthet og satsing på nye medier.

[digi! \(3/99\)](#) (08.09.1999)

En arbeidsgruppe oppnevnt av Kulturrådet i 1997 la nylig fram notatet Skjønnheten og utstyret, som tar til orde for opprettelsen av et produksjonsnett...

[digi! \(4/99\)](#) (09.09.1999)

Advarsel! Virus! Jada, det finnes virus overalt, på Internett også. Mange later til å tro at Internett-virusene og Y2K-virusene er det verste ...

[digi! \(5/99\)](#) (19.10.1999)

Mange vet at Internett består av langt mer enn hva man kan finne via Netscape (NS) eller Internet Explorer (IE).

[Jeremy Welsh's «Sites such as these»](#) (15.08.1999)

I samtale med Per Platou forklarer Jeremy Welsh, engelskmann bosatt i Norge, det teoretiske og praktiske landskapet rundt det postkortbaserte web-pros...

[Vis kun 5](#)

75 Artikler med samme tema

['Anima' - et organisk nettkunstverk](#) (15.07.1999)

Kunstteoretikeren Hege Charlotte Faber diskuterer nettprosjektet 'Anima' med kunstneren Hanne Friis 'Anima' er hennes første nettkunstarbeid.

[- PNEK gjør deg klokere](#) (10.04.2002)

Nils Claesson er koordinator for PNEK - Produksjonsnettverk for Elektronisk Kunst. PNEK har 10

millioner kulturråds kroner som skal brukes opp på fire ...

[Access Allowed - 'the Archive'](#) (15.09.1999)

Med utgangspunkt i sitater fra kjente kunstnere og filosofer, fabulerer Anders Mårsén omkring Johan Urban Bergquists nett-installasjon 'the Archive'.

[Amoebas «BoxGridWorld» og virtuell fauna](#) (18.07.2001)

I forbindelse med visningen av BoxGridWorld i Kunstnett sitt Galleri, har vi pratet med Amoeba, alias Marius Watz, om virtuell fauna, programmering og...

[Arild Boman - kunst via hullkort og satellitt](#) (29.06.1999)

Arild Boman (bildet) var blant de første her til lands som tok i bruk datamaskinen som kunstnerisk verktøy. På slutten av 60-tallet komponerte han mus...

[Bringsværd får og gir på nettet](#) (15.11.1999)

Tor Åge Bringsværd skrev oppslagsnovellen 'Faen...' på et pensjonat i Wien sommeren 1969. Nå presenteres den i Kunstnett-galleriet. Men Bringsværd får...

Flere dokumenter med samme tema [Vis alle](#)

Kulturnett.no er en integrert del av [ABM-utvikling](#) Adresse: ABM-utvikling, Postboks 8145 Dep. 0033 Oslo.

Ansvarlig redaktør: Gunnar Urtegaard. Vi mottar gjerne både ris og ros, kontakt redaksjonen via dette [skjema](#).

ABM
-utvikling